

Postanowienie z dnia 20 października 2008 r.

I PZ 26/08

Wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu, która nie została sprawdzona przez sąd pierwszej instancji w myśl art. 25 § 1 i 2 k.p.c., pozostaje aktualna w postępowaniu apelacyjnym (art. 368 § 2 k.p.c.) i kasacyjnym (art. 368 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 i art. 398²¹ k.p.c.).

Przewodniczący SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Romualda Spyt (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 października 2008 r. sprawy z powództwa Tadeusza B. przeciwko Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w P. o wynagrodzenie za pracę i ustalenie bezskuteczności oświadczenia pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi z dnia 27 czerwca 2008 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2008 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi odrzucił zażalenie powoda Tadeusza B. na postanowienie tego Sądu z dnia 29 maja 2008 r. odrzucające skargę kasacyjną wniesioną od wyroku z dnia z dnia 12 marca 2008 r. w sprawie z jego powództwa przeciwko Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w P.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd stwierdził, że powód w przedmiotowej sprawie dochodził dwóch roszczeń: odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn niezawinionych przez pracownika oraz ustalenia bezskuteczności oświadczenia pozwanej o rozwiązaniu umowy o pracę w powyższym trybie. Wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej określona została na kwotę 33.000 zł i skarga została opłacona opłatą

podstawową. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 12 listopada 2007 r. zwrócił skargę Sądowi Okręgowemu celem sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a w szczególności wartości „roszczenia o uznanie za niezgodne z prawem oświadczenia pozwanego o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z przyczyn niezawinionych przez powoda”. Zgodnie z tym zaleceniem Sąd Okręgowy wezwał pełnomocnika powoda do podania przedmiotu zaskarżenia dotyczącego powyższego roszczenia, a pełnomocnik określił je na kwotę 33.000 zł. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy stwierdził, że prawidłowo obliczona wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 165.000 zł, w tym 33.000 zł z tytułu odszkodowania i 132.000 zł z tytułu roszczenia niepieniężnego, a dla obliczenia tej ostatniej wartości ma zastosowanie art. 23¹ k.p.c. Zatem Sąd uznał, że skarga została nienależycie opłacona, bowiem zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 zł, od wszystkich pism podlegających opłacie pobiera się opłatę stosunkową. Z tego względu skarga odrzucona została na mocy art. 130² § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód zarzucił naruszenie art. 23¹ k.p.c. w związku z art. 130² § 3 k.p.c., poprzez jego błędne zastosowanie w niniejszej sprawie i wniósł o jego uchylenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zażalenie to zostało opłacone opłatą podstawową w wysokości 30 zł. Wobec tego Sąd Okręgowy stwierdził, że również i to zażalenie nie zostało należycie opłacone, bowiem prawidłowo powód winien był uiścić opłatę stosunkową w wysokości 330 zł, zgodnie z art. 35 ust. 1, art. 13 i art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W konsekwencji zażalenie podlegało odrzuceniu na mocy art. 130² § 3 k.p.c.

Powód w zażaleniu na to postanowienie zarzucił naruszenie art. 25 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 130² § 3 k.p.c. i wniósł o jego uchylenie i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając zażalenie skarżący stwierdził, że zgodnie z art. 25 § 1 k.p.c. sąd może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie, a w myśl § 2 tego artykułu po doręczeniu pozwu sprawdzenie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Podkreślił, że zgodnie z art. 26

k.p.c. po ustaleniu wartości przedmiotu sporu w myśl artykułu poprzedzającego, nie podlega ona ponownemu badaniu w dalszym toku postępowania. Zatem w dalszym stadium postępowania badanie wartości przedmiotu sporu nie jest dopuszczalne, co potwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia: 8 grudnia 2000 r., w sprawie I CZ 115/00, z dnia 7 kwietnia 1997 r., w sprawie III CKN 71/97 oraz z dnia 19 czerwca 1997 r., w sprawie III CZ 25/97. W przedmiotowej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosi 33.000 zł, stąd też wszystkie środki zaskarżenia podlegają opłacie podstawowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione. Przepis art. 25 § 1 i 2 k.p.c. stanowi podstawę do dokonania sprawdzenia przez sąd wartości przedmiotu sporu i jednocześnie zakreśla granice czasowe tej kontroli. Mianowicie, sąd może na posiedzeniu niejawnym sprawdzić wartość przedmiotu sporu oznaczoną przez powoda i zarządzić w tym celu dochodzenie. Po doręczeniu pozwu sprawdzenie nastąpić może jedynie na zarzut pozwanego, zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. W myśl natomiast art. 26 k.p.c. po ustaleniu w myśl artykułu poprzedzającego, wartość przedmiotu sporu nie podlega ponownemu badaniu w dalszym toku postępowania. Oznacza to, że po wdaniu się w spór sąd nie ma możliwości modyfikowania wartości przedmiotu sporu. Pozostaje ona w takiej wysokości, w jakiej została określona w pozwie, oczywiście poza przypadkami, kiedy powód cofa pozew w jakiejś części lub rozszerza żądanie pozwu. Możliwość sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia w apelacji wynikająca z przepisu art. 368 § 2 k.p.c., zgodnie z którym stosuje się art. 19-24 k.p.c. i art. 25 § 1 k.p.c., nie otwiera możliwości ponownego sprawdzenia wartości przedmiotu sporu. Pozostaje ona w takiej kwocie, jaka została ustalona przed sądem pierwszej instancji. W konsekwencji, wartość przedmiotu zaskarżenia nigdy nie może być wyższa od wartości przedmiotu sporu, a jedynie - ze względu na zakres zaskarżenia wyroku - może być od niej niższa. Podobnie rzecz się ma w przypadku sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i w związku z przywołanym wyżej przepisami.

Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 grudnia 2000 r., I CZ 115/00 (LEX nr 51342), stwierdzając, że wartość przedmiotu zaskarże-

nia w zakresie sposobu obliczania, powinna odpowiadać obiektywnemu kryterium. Nie zmienia to jednak zasady, że jej określenie pozostawiono stronie. Jej oświadczenie może być kwestionowane przez stronę przeciwną oraz podlega kontroli sądu. Jednakże i tu nie ma dowolności, ponieważ w pierwszej instancji przepisy art. 25 i 26 k.p.c. określają wyczerpująco sposób i terminy podważenia oświadczenia powoda. Po ich wyczerpaniu wartość przedmiotu sporu ulega stabilizacji i może być zmieniana tylko ze względu na zmianę powództwa, orzeczenie ponad żądanie lub granice zaskarżenia. Również w postanowieniu z dnia 19 czerwca 1997 r., III CZ 25/97 (OSNC 1997 nr 10, poz. 162), wskazano, że w postępowaniu kasacyjnym odpowiednie stosowanie - dla oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 19 - 23 k.p.c. nie może uzasadniać ponownego ustalania wartości przedmiotu sporu. Identyczny pogląd wyrażony został w postanowieniu z dnia 7 kwietnia 1997 r., III CKN 71/97 (LEX nr 29586), według którego Sąd Najwyższy rozpoznając kasację bada jej dopuszczalność pod kątem wartości zaskarżenia wymienionej w art. 393 pkt 1 k.p.c. i badanie to nie może być utożsamiane ze sprawdzaniem wartości przedmiotu sporu (art. 25 § 1 i 2 k.p.c.).

W niniejszej sprawie wskazana w pozwie wartość przedmiotu sporu na kwotę 33.000 zł, chociaż budzi wątpliwości (pomija jedno ze zgłoszonych roszczeń - roszczenie majątkowe niepieniężne), nie została poddana sprawdzeniu w myśl art. 25 § 1 i 2 k.p.c., a zatem pozostaje ona także aktualna w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym. Stąd stanowi ona następnie wartość przedmiotu zaskarżenia w apelacji oraz później w skardze kasacyjnej - biorąc pod uwagę to, iż apelacja objęła cały wyrok Sądu pierwszej instancji oddalający powództwo w całości, a skarga kasacyjna cały wyrok Sądu drugiej instancji oddalający apelację w całości. Błędnie zatem przyjął Sąd Okręgowy (najprawdopodobniej na skutek zwrotu akt sprawy przez Sąd Najwyższy celem sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia) jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę wyższą niż wartość przedmiotu sporu.

Ostatecznie zaś, ze względu na wartość przedmiotu sporu, zastosowanie w niniejszej sprawie ma przepis art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a więc zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 29 maja 2008 r. odrzucające skargę kasacyjną podlegało opłacie podstawowej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 389¹⁶ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia. Sąd Najwyższy

stwierdził także, że wniosek skarżącego, zawarty w zażaleniu, o zasądzenie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym jest przedwczesny na tym etapie postępowania. Zgodnie z przepisem art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Jednakże analizując powyższy przepis nie można pominąć ogólnej zasady rządzącej kosztami procesu. Zasada ta wyrażona została w art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Decydujące zatem znaczenie ma wynik procesu a nie jego poszczególnych etapów. Wynik procesu to rozstrzygnięcie o sprawie jako całości. Postanowienie Sądu Najwyższego, w wyniku którego dochodzi do uchylenia postanowienia sądu drugiej instancji odrzucającego zażalenie na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej i które to uchylenie ma charakter tzw. „uchylenia zmieniającego,” powoduje nadanie biegu zażaleniu. O ostatecznym wyniku sprawy, według którego zostaną rozliczone koszty postępowania w całości, zadecyduje otwarcie drogi do nadania biegu skardze kasacyjnej. Na obecnym etapie postępowania wynik sprawy nie jest znany. Zakładając hipotetycznie różne możliwe warianty, to odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bądź jej oddalenie oznacza przegranie sprawy i nie ma podstaw do zasądzenia na rzecz strony przegrywającej jakichkolwiek kosztów procesu (wyjąwszy sytuację przewidzianą w przepisie art. 103 k.p.c.). Natomiast orzeczenie Sądu Najwyższego uwzględniające skargę kasacyjną przybrać może dwie formy. W przypadku uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania zastosowanie ma przepis art. art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i w związku z art. 398²¹ k.p.c., w przypadku wyroku reformatoryjnego o kosztach procesu rozstrzygać będzie przepis art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====